

F R E D N I N G S V Æ R D I E R

LUDVIGS MINDE

FREDERIKSBERG KOMMUNE

Besigtigelsesdato:
Besigtiget af:
Journalnummer:

20.11.2013
Sine Averhoff
2013-7.82.07/147-0001

Kommune:
Adresse:
Betegnelse:
Fredningsår:
Omfang:

Frederiksberg Kommune
Allégade 22 A,C,D,E
Ludvigs Minde
1918, udvidet 1983
Forhuset, de tre sidebygninger samt muren mellem forhuset og det nordligste sidehus (ca. 1790), forhaven, indkørslen, gårdspladsen og baghaven.

BYGNINGSBESKRIVELSE

Ludvigs Minde ligger tilbagetrukket fra Allégade. Det fredede anlæg består af hovedbygningen og den fredede forhave mod Allégade (vest), tre sidebygninger samt en baghave mod øst. Derudover indgår den nord-/sydvendte havemur, indkørslen og de to gårdspladser i fredningen.

Hovedbygningen er en grundmuret, 17 fag lang beboelselænge i én etage med mansardetage og halvvalmet tag belagt med røde vingeteglsten. Mod vest er en symmetrisk placeret, syvfags gavlkvist, der flankeres af to symmetrisk placerede skorstenspiber med kraftige sokler. Bygningen er pudset og kalket i jernvitriol farve over en lav, sortmalet sokkel. Der er kælder under de syv midterste fag samt i de sidste to fag mod nord. I portrummet mod syd er der synligt, sortmalet bindingsværk med hvidkalkede tavler. Murfladerne afsluttes af en trukket, barokinspireret gesims, som er hvidmalet og kraftigt profileret. På mansardetagen er yderligere en profileret, dog mindre, gesims i hvidmalet træ. Gavlkvisten prydes af et enkelt, pudset og hvidmalet gesimsbånd. I mansardetagen mod vest er fire murede kviste med trerammede vinduer af korsposttypen med todelte underrammer. I mansarden mod øst er der i alt fem kviste. Samtlige østvendte kvistvinduer er korspostvinduer todelte underrammer. Kvistene har alle murede flanker med musetrappes og fladt heltag i zink. Kvistvinduernes rammer er hvide, mens karme og kvistfront er vogngrønne. På mansardens øverste del er der mod vest tre ældre støbejernsvinduer. Mod nordøst er der opsat en enkelt zinkbeklædt kvist samt to støbejernsvinduer. På den sydøst vendte tagflade er der i alt fire støbejernsvinduer.

I vestre facade er vinduerne ældre, klassicistiske korspostvinduer med hvidmalede rammer og vogngrønne karme samt afrundede træsålbænke. Vinduerne i stueplan er centreret om en ældre tofløjet havedør med fyldninger forneden og tre ruder foroven samt

Indkørsel og forhave mod Allégade.

Kviste mod vest med murede flanker og trefags vinduer.

udvendige fyldningsskodder. I det tredjesidste fag mod syd åbnes facaden med en stor, ældre, vogngrøn port, som leder ind til gårdspladsen. Ved siden af porten er en ældre klokkestreng. Mod nord brydes vestre facades vinduesrække i det tredjesidste fag af en vogngrøn, højsiddende, klassicistisk, tofløjet fyldningsdør med overvindue. En trætrappe med et ældre grafitalmalet jerngelænder fører op til døren. I gavlkvistens første etage er der tre torammede, todelte vinduer med afrundede træsålbænke. Øverst i frontispicen er et lille, rundt vindue omkranset af fire fremspringende mursten. På østsiden, mod gårdspladsen, er vinduerne barokke i proportionerne med en centreret tværpost og fire småsprossede, hvidmalede rammer. Karmene er vogngrønne, som på vest facaden, med afrundede træsålbænke. Vinduerne er af varierende alder. Østsiden centreres om gavlkvisten og et central placeret skur med en tofløjet revledør, der leder ned til kælderen. Mod nord, i det tredjesidste fag, fører en nyere trætrappe med grafitalmalet gelænder, op til en højsiddende, oprindelig barok entrédør. I gavlkvistens første etage er der, som i vestfacaden, tre torammede, todelte vinduer med afrundede træsålbænke. Øverst i frontispicen findes et lille, rundt vindue. Samtlige kældervinduer er torammede, småsprossede og malet vogngrønne. ruder. Den nordvendte gavl har et enkelt småsprosset barokvindue på mansardetagen.

I det indre har hovedbygningen stort set bevaret sin oprindelige planløsning. Der er dog sket ændringer i forbindelse med en større ombygning i 1959, hvor hovedbygningens nuværende lejlighedsopdeling blev foretaget. Stueetagen opdeles mod syd af det store portrum i en lille portnerlejlighed mod syd med to værelser og en entré og i den resterende bygning mod nord. Mod nord er hovedbygningens planløsning i de midterste fag under gavlkvisten underdelt af en gennemgående midterskillevæg, og har tre stuer mod både øst og vest (en trefags sal flankeret af to tofags stuer). Enkelte af stuerne er i 1959 underdelt med mindre badeværelser og kamre. I hovedbygningens nordligste fem fag, indeholder stueetagen en gennemgående hall og en mindre toværelses lejlighed.

Første etage, som også er mansardetagen, er yderst velbevaret i planstruktur og interiør. Planløsningen centrerer sig om gavlkvisten, hvor midterskillevæggen og tre tværskillevægge danner i alt seks herskabelige stuer. Mod nord og syd, under mansarden, er der en yderligere underdeling af den oprindelige rumstruktur, men hovedskillevæggene og skorstenspiberne er bevaret. Køkkener og badeværelse er fra ombygningen i 1950'erne. Loftetagen har bevaret sine to tværskillevægge i gavlkvisten og i halvvalmen samt en lang midtergang i med ældre trapper ned til første etage. Etagen er dog underinddelt af en række lette, ældre skillevægge, som gennemgående underordner sig den oprindelige planløsning. Skorstenspiberne er bevaret, dog er skorstenene på halvvalmene

Port til gårdspladsen. Tv. ses klokkestrengen.

Nordvendt gavl. Vinduerne i østsiden er barokke med småsprossede ruder.

kappet. Interiøret i hovedbygningen er gennemgående kendetegnet ved et utal af velbevarede bygningsdetaljer, såsom panelbeklædte ydervægge med indbyggede lysningsskodder i de store stuer samt vinduer med ældre/oprindelige stormkroge, anverfere og trekvartstafs lodposter samt enkelte runde, barokke lodposter. På samtlige etager ses oprindelige klassicistiske og barokke fyldningsdøre med beslåning, hollandske hængsler, barokke gerigter, panelerede ydervægge og vindueslysninger, brystningspaneler, stuklofter med smal stukgesims og stukrosetter, plankegulve samt ovnnicher omgivet af klassicistiske liséner. I flere lejligheder er der indbyggede skabe med fyldningslåger og enkelte køkkener har spisekamre. De fleste køkkeninteriører stammer dog fra 1959 og frem. I stuetagen mod nord er det oprindelige køkkenildsted bevaret, og i samme lejlighed leder en intern, ældre og stærkt patineret trappe ned til kælderen.

Udover bygningsdetaljer i de enkelte lejligheder er trapper og fællesarealerne yderst velbevarede i materialer og overflader. I bygning A leder en stor italiensk trappe med buerigede parallelogrammer og udskårne cirkler i brystningerne op til første etage. Undersiden af den italienske trappe er bræddebeklædt og synlig i portrummet. I trapperummet mod nord ses den oprindelige gulvbelægning i ølandssten, og væggene står med synligt bindingsværk, der er kalket over stok og sten.

Mellem hovedbygningen og sidebygning E, finder man den fredede havemur. Sidebygningerne E, D og C er ikke gennemgået indvendigt, da bygningerne i de seneste år er kraftigt ombygget. Tværskillevæggene er dog bevaret. Udvendigt fremstår bygningerne som følger:

Bygning C, der er placeret længst mod syd, er en 16 fag lang og fem fag dyb bygning. Bygningen er grundmuret i en etage, og har et halvvalmet tag belagt med røde vingetegl, fire støbejernsvinduer og har to skorstenspiber med sokkel i den østlige ende. Bygningens nordvestlige hjørne er affaset i murværket. Soklen er sortmalet, facaderne er kalket med jernvitriol farve og murfladerne afsluttes af en enkel, muret og hvidmalet gesims. Nordfacaden præges af to nyere fyldningsdøre mod øst samt af en ældre revledør med ditto beslåning mod vest. De otte vinduesfag mod nord er alle nyere, torammede, tredelte vinduer med hjørnebåndshængsler og enkeltlagsglas med optoglas indvendigt. Østre gavl har en nyere, tofløjet fyldningsdør med glas i de øverste fyldninger. Døren flankeres af to nyere, torammede, tredelte vinduer. I gavlens første etage er et mindre, torammet vindue. Vestre gavl har to vogngrønne revledøre og et mindre torammet vindue i første etage. Vinduerne har, som i hovedbygningen, hvide rammer og vogngrønne karme, lod- og tværposter.

Den ombyggede søndre sidebygning C.

Bygning D er en 18 fag lang og fem fag dyb bygning. Bygningen er, som bygning C, grundmuret i én etage med et stejlt, halvvalmet tag belagt med røde vingetegl. Der er ingen tagvinduer eller skorstene på bygningen. Facaderne og gavlene er kalket med jernvitriol farve over en lav, sortmalet sokkel. Murfladerne afsluttes med et mørkmalet sternbræt. Sydsiden har syv vinduesfag og to dørfag. Dørene mod syd er tofløjede terrassedøre med småsprossede glaspartier. Mod nord fremstår bygningen todelt med en forskydning i grundplan og tagflade. Det fremskudte parti mod øst har et blotlagt gavlstykke, hvor gavltrekanten er beklædt med sortmalede brædder, herunder er murfladen pudset og kalket. Nordfacaden er opdelt med tre vinduesfag mod nordøst og fem mod nordvest, hvoraf ét fag udgøres af en nyere dør med diagonalt vindue og ét af et ældre staldvindue. Øvrige vinduer og døre er nyere. Vinduerne er gennemgående torammede med småsprossede vinduer. På vestre gavl fører en nyere trætrappe op til en højtsiddende, vogngrøn bræddedør med overvindue. Nord for døren er en murpilastre i højde med døren. Østre gavl har ingen vinduer eller døre.

Bygning D med todelt facade mod nord.

Bygning E, der er placeret mod nord, er en 16 fag lang og seks fag dyb længebygning, der er partielt opført i bindingsværk med murede tavl og partielt grundmuret. Sadeltaget er belagt med røde vingetegl, og har én skorstenspipe mod vest. Facaderne mod nord og syd er pudsede og kalkede med jernvitriol farve. Sydsiden har 13 vindues- og dørfag. Samtlige vinduer og døre er nyere. Dørene udgøres af tre vogngrønne bræddedøre med diagonale vinduer og tre hvidmalede, tofløjede terrassedøre med småsprossede glaspartier. Nordfacaden har ingen vinduer eller døre, dog er bevaret to murede pilastre fra en nu blændet portåbning. Østre gavl har pudsede tavl, kalket med jernvitriol og sortmalet bindingsværk. I gavltrekanten er en sortmalet revlelåge og et ældre, torammet, småsprosset vindue i stueplan. Vestre gavl er grundmuret, og her er fire ældre, klassicistiske, småsprossede vinduer. Samtlige vinduer er malede med hvide rammer og vogngrønne karme, lod- og tværposter.

Den søndre gårdsplads med brosten og beplantning.

Gårdspladserne er belagt med granitbrosten i varierende størrelse. Op mod bygningernes sokler er der en smal betonfrise.

Den brostensbelagte indkørsel flankeres af et lavt stakit med betonplinter samt et par enkelte ældre træer mod nordøst.

— BYGNINGSHISTORIE

Allégade, Smallegade og Bredegade udgjorde frem til starten af det 19. århundrede hovedårerne på Frederiksberg. Allégade er den ældste af gaderne, og blev tidligere kaldt Hollændergaden efter de hollandske tilflyttere fra Amager, der slog sig ned i midten af 1600-tallet. Hollænderne etablerede bosættelsen *Ny Amager* med gårde i området omkring Allégade. Fra 1700-tallet blev Allégade kendt som et sted med andre erhverv udover landbrug, bl.a. slagtere og håndværkere. Også en del beværtninger rykkede ind. Ludvigs Minde er én af de sidste Frederiksberggårde, som på den tid lå langs Allégade.

I 1769 købte landinspektør Johan Jørgen Berner gården, hvor Ludvigsminde i dag ligger placeret. På daværende tidspunkt havde gården i alt 91 tønder land. På grunden havde der tidligere ligget to gårde, hvoraf den ene var traktørsted og den anden klædefabrik. Berner samlede de to gårde til én ejendom og opførte to statelige gårde på grunden. Den nuværende hovedbygning blev da betegnet som den Søndre gård (1790). Bygningerne blev dels anvendt til bolig for Berner og hans familie og dels til udlejning for sommergæster fra København. De tre sidebygninger, to haver og to gårdspladser menes at stamme fra de oprindelige gårde. I en bygningsbeskrivelse fra 1793 beskrives den Søndre Gård stort set, som vi ser den i dag, hvor interiøret på både stueplan og første etage var rigt udsmykket med *"gipsede lofter og brystpaneler, dobbelte engelske og hollandske døre med indstukne låse og messingskilte, samt to køkkener"*. Kvisten indeholdt på daværende tidspunkt to værelser med alkove-senge – i øvrigt udstyret som bygningens øvrige rum. I 1836 blev gården, der på dette tidspunkt stadigvæk havde sit store jordtilliggende, overtaget af jordbruger Jens Rasmussen efter Generalkrigskommissær H.F. Uldahls enke. Jens Rasmussens svigersøn Cand. Phil. Peter Nikolai Reeberg overtog gården i 1862, og den ene af hans to sønner, Proprietær Ludvig Ernst Reeberg blev i 1904 eneejer af gården. På dette tidspunkt var de store jordtilliggende solgt fra. Ludvig Ernst Reeberg stiftede legatet *Brødrene Reebergs Legat*, til støtte og boliger for fallerede godsejere. Fonden bag legatet har siden 1913 ejet bygningerne. Gården har haft mange ejere igennem tiden, og der er sket flere nedrivninger og ombygninger på matriklen. Kilder peger dog på, at disse bygningsarbejder har været i forbindelse med sidebygningerne. I 1934 blev den daværende udlænge (bygning B) revet ned og erstattet af en garagebygning, som blev revet ned i 1970'erne. Muren er genopbygget omkring år 1980. De største indvendige ændringer i hovedbygningen er foretaget i 1959 i forbindelse med de nuværende lejlighedsopdelinger.

— KILDER

Frederiksbergs Historie II. Nystrøm, Eiler. Gyldendalske boghandel – Nordisk forlag, København MCMXLVI.

København før og nu - og aldrig. Bind 12, Frederiksberg. Bramsen, Bo, Tønnesen, Allan og Smidt, Claus M.

Historisk rapport Ludvigsminde, HMT arkitekter, 2007

Frederiksberg gennem 300 aar, 1651-1951. Udgivet af Historisk-Topografisk selskab for Frederiksberg 1951.

<http://ludvigsminde.dk/>

Kulturstyrelsens byggesagsarkiv.

— MILJØMÆSSIG VÆRDI

Anlæggets miljømæssige værdi knytter sig til placeringen ud til Allégade samt til den foranliggende anlagte have og indkørslen med resterne af en mindre allé. Forhaven er tilsyneladende anlagt efter frisisk forbillede, og udgør et historisk træk i den frederiksbergske fysiognomi og ses i hele Allégade. Derudover er sammenhængen mellem hovedbygningen, sidebygningerne, baghaven og de to gårdspladser med beplantning, af væsentlig betydning for opretholdelse af anlæggets miljømæssige værdi. Anlægget opleves i kraft af sine haver og gårdspladser som et unikt åndehul – en tidslomme – midt på Frederiksberg.

Anlægget set fra baghaven mod øst.

— KULTURHISTORISK VÆRDI

Den kulturhistoriske værdi knytter sig til anlæggets placering på Frederiksberg som værende én af de få bevarede gårde på Allégade. Gårdene øst for Allégade var midt i 1700-tallet inddelt i parceller med aflange jordlodder mod øst og tilbagetrukne bygningsanlæg mod Allégade i vest. Bygningernes indbyrdes placering og de omkransende haver, vidner om et historisk gårdanlæg, der ved gårdens opførelse lå i landlige omgivelser. De tilhørende for- og baghaver samt de brostensbelagte gårdspladser er vigtige reminiscenser af gårdfunktionen.

Ludvigs Mindes kulturhistoriske værdi ligger desuden i bygningernes ydre. De traditionelle sidebygninger har gennem tiderne ændret funktion og udseende, men deres hovedstruktur og indbyrdes placering i forhold til hovedbygningen er bevaret. Den grundmurede, klassicistiske og imponante hovedbygning, med det for

Hovedbygning A og havemur i baggrunden. T.v. ses sidebygning D.

proprietærgårdene velkendte gavlkvisttema, hæver sig i kraft af sin længde, bredde og højde over de mere sekundære sidebygninger i både bindingsværk og grundmur, og definerer dermed et klart aflæseligt bygningshierarki. De mellemliggende gårdspladser med centralt placerede træer (mod syd) er et andet typisk karakteristika ved en proprietærgård fra perioden.

I det indre knytter den kulturhistoriske værdi sig til hovedbygningens velbevarede, symmetriske planløsning. Rækken af velbevarede og helstøbte interiører i hovedbygningen er lang og meget værdifuld for anlæggets kulturhistoriske værdi. Hver lejlighed har umistelige, historiske bygningsdetaljer, hvorved der er svært at fremhæve enkelte dele af hovedbygningens interiører frem for andre. Gennemgående har hovedbygningens trapper, porte og entrédøre bevaret en fin patineringsgrad som bidrager til en autentisk oplevelse af disse bygningsdele. Hovedbygningens interiør er i kraft af de mange tidstypiske, velbevarede og patinerede bygningsdetaljer autentisk og umisteligt.

I kraft af, at anlægget som helhed er intakt med meget original substans tilbage samt fredningens store omfang, der omfatter både bygninger, haver, gårdspladser og indkørsel, er anlæggets integritet bevaret, og anlægget bærer derved på en vigtig fortællerværdi, som er helt unik.

— ARKITEKTONISK VÆRDI

Den arkitektoniske værdi knytter sig i det ydre til den gennemgående ensartethed i materialebrugen med pudsede og jernvitriol kalkede murflader, røde tegltage kun gennembrudt af et fåtal kviste og tagvinduer, der samler bygninger til et helstøbt anlæg.

Hovedbygningens symmetriske facade, med gavlkvisttemaet og de mange rytmisk placerede vinduesfag resulterer i et karakteristisk udseende med stor tyngde og nedtonet værdighed. Mens den traditionelle materialeholdning indvendigt og udvendigt i hovedbygningen understreger bygningens historiske atmosfære.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

I anlæggets ydre knytter de bærende fredningsværdier sig både til de miljømæssige og kulturhistoriske sammenhænge mellem Allégade og det historiske anlæg. Men også til det bygningshierarkiske forhold mellem sidebygningerne, hovedbygningen, haverne og gårdspladserne. Hovedbygningens symmetriske bygningskrop, der i bygningstype, størrelse og detaljeringsgrad adskiller sig fra sidebygningerne, har en proceshistorisk og kulturhistorisk fortællerværdi som levendegør de historiske fakta omkring gårdens

Hovedbygningen set fra øst, flankeret af bygning C og D med brostensbelagt gårdsplads.

Den imponante hovedbygning overfor sidebygning D.

fysiske udvikling. Hertil kommer de ældre, udvendige bygningsdetaljer såsom vinduer, sålbænke og døre – primært på hovedbygningen, men også partielt på sidebygningerne samt gårdspladsernes og indkørselens brostensbelægning. Endvidere kommer den traditionelle materialeholdning.

De bærende fredningsværdier knytter sig i det indre til de bevarede dele af hovedbygningens ældre og symmetriske grundplan. De bærende fredningsværdier knytter sig endvidere til de helstøbte interiører og alle ældre bygningsdele- og detaljer. Hertil kommer den traditionelle materialeholdning.

— ANBEFALINGER

Træet i rosenhaven mod syd bør beskæres, således at tagfladen på bygning C ikke tager yderligere skade.

Forhaven mod Allégade kan med fordel sættes i stand for at understrege beplantningens ovale grundplan samt forstærke kvaliteten af den historiske og betydningsfulde forhave.

Fastholdelse af den materialemæssige samhørighed mellem hoved- og sidebygninger understreger anlæggets helstøbte karakter.